

hi duas horti sortes, vulgò dictas del Naranjal, & de Sancto Domingo, sitas sub horto magno, quod vocant del Rey, ad præfatum Ducem ex donatione Regia pertinente, ab eodem Duce in publica subhastatione in septennium conductissent, & ex vltima licitatione, & additione habuissent 9. die Octobris anni 1625. pro pretio quatuor mille, & quadringentorum regalium in singulos annos sub quibusdam conditionibus, quantum vna fuit, quod huiusmodi locatio, & additio fieret instar locationis, & additionis iurium, ac redituum Regiorum, iuxta leges quaterni gabellarum; postmodum 3. die Ianu. anni 1626. nempe 86. die post additionem factam Bartholomæo, & Paulo, ad eoque intra terminum 90. dierum Regis legibus præstiturum ad additionem quartæ partis in conductione Regiorum redituum faciendam, dictus Franciscus Manito eandem adiectionem quartæ partis in prædicta sortium locatione fecit; quam cum Dux admisisset, ex eius parte 8. die eiusdem mensis, & anni coram ordinario iudice petitum est, dictos Bartholomæum, & Paulum à possessione dictarum sortium expelli, eamque vacuum Francisco Manito tradi (quam possessionem con Lanzamiento vocamus) quod licet ex parte illorum contradiceretur, allegato solennitatis defectu in subhastatione, & prælationis iure sibi pro eodem pretij augmento, quod offerrebant, competente, ac nonnullis aliis, ita nihilominus per iudicem abique illorum præiudicio, si quod postea prætenderent, iustum est, & à Senatu in gradu appellationis, & supplicationis confirmatum. Illis igitur postea ex vi referuationis sibi factæ in Senatu insistentibus super prælationis iure, quod à Duce, & Francisco Manito ab ipso causam habente contradicebatur, questum est an id illis hoc in casu competere? & competere quidem ex prædictis planum videbatur, nam cum locatio facta fuerit sub iisdem conditionibus, quibus Regij reditus locantur, in horum autem locatione prælationis ius primo conductori competat pro adiectione quartæ partis ab altero facta, eodem modo hoc in casu illi locus esse debuit, cum talis pactio iure admittatur, ac valeat, iuxta superius tradita num. 29. pactio autem contractibus interposita, eis formam, ac legem det, l. iuris gentium 7. §. quinto ff. de pact. l. legem 10. l. in bona fidei 13. C. eod. l. 1. §. si conuenit, ff. de pact. l. in conuenientibus 52. ff. de verb. oblig. l. contractus 23. vers. Sed hac ita (vbi ego quondam scripsi sub cap. vltim.) ff. de reg. iur. cap. contractus 85. eod. tit. in 6. ceterum contrarium decisum est me iudice 26. die Nouembrii anni 1627. ex eo potissimum * quod per pactum in prædicta locatione appositum, quod ea fieret instar locationis Regiorum redituum, nominatim se contrahentes retulerunt ad disposita per Regias quaterni gabellarum leges, in quibus ius illud prælationis minime expressum reperitur, sed id tantum, quod quartæ partis adiectio intra 90. dies, vel tres menses admittatur, qua admissa, prior fiscalium iurium conductor, eandem offerens, dumtaxat præferatur ex vi veterum legum iuris communis, quæ in dubio non censentur correctæ per nouas Regias, contrarium specialiter non disponentes, iuxta ea quæ diximus numero trigesimo sexto, Sed nec tacite id prælationis ius conceditur in l. 1. o. titulo decimo tertio libro nono noua com-

pilat. cuius supra numero vigesimo quarto, meminimus, quatenus disponit, adiectionem quartæ partis, intra præfata tempora factam, notificandam esse conductori, cui Regij reditus additi fuerant; non enim talem notificationem requirit ad effectum prælationis ei concedendæ, cuius nullibi nostratres leges meminere, vt diximus, sed ad hoc tantum, vt prior conductor obicere possit defectus solennitatum, & conditionum, quæ ad valorem, & firmitatem factæ adiectionis requiruntur, cum illis probatis, penes ipsum reditus remaneant, adiectione amissa, & in pecunia sisco applicata, quemadmodum apparet ex dist. l. 10. illic: Paraque alegre de su derecho, si quisere, in l. 1. 11. sequent. ad fin. vbi post relata requisita, quæ adiectionem facienti incumbunt, hæc adnectuntur verba. *T si assi no lo hiziere, y cumplirere, que pague a nos la puxa del quarto, y que se pueda librar en el, y en sus fiadores, y que de la renta con el primero que la tenia, l. 15. illic: Y aquel arrendador menor, sobre quien fuere fecho el dicho quarto, pueda alegar de su derecho, iuncto sine, ibi. Y que aquel postrimero arrendador, que fiziere la tal puxa, sea tenudo de la noificar al arrendador primero, sobre quien la hace, & l. 17. in princip. illic: Los arrendadores primeros, en quien estauan las rentas, se oponen a las dichas puxas del quarto, y dizen, y alegan, que aquellos no han lugar, y que los dichos puxadores no aspararon las rentas, ni hizieron, ni cumplieron lo demas contenido en la ley, iuncto vers. Y el primer arrendador. Non igitur ob aliud priori conductori posterioris adiectio notificatur, quam vt de iure, & interesse suo doceat, adiectione ad nihilum redacta, iuxta regul. Tex. in l. nam ita Diuus 39. illic: Adhibetur etiam huius, qui contradicent, id est qui laederetur confirmatione adoptionis, ff. de adoption. l. etiam si pare 29. §. fin. vers. Cum non euocatis, ff. de minor. l. 1. §. denunciare, illic: Huiusmodi quorum interest, ff. de insidendo ventre, & l. de uno quoque 47. ff. de re iudic. Vide cauendum est ab Auileio capite trigesimo secundo, Prætorum, verbo de puxar, numero decimo vers. Quoque intelligerem, qui putat, notificationem faciendam primo conductori, ad hoc vt ille possit vincere licitationem, hoc est maiorem adiectionem facere, argument. Text. quem sic intelligit in l. licet 7. illic: Licet autem venditori meliore alata conditione addicere posteriori, nisi prior paratus sit plus adicere, & in leg. necesse 8. illic: Vt si quid alius adicit, ipse quoque adicere possit (hoc est supra illud) ff. de in diem addition. sequutus Baldum in dist. l. licet, qui sic eas leges intelligit, vt & Pinellus obiter ad legem secundam secundam parte, capite tertio, numero decimo quarto Cod. de resind. vendit. quomodo etiam nouissime eas ll. interpretatur Anton. Fab. in rationali ad ipsas, & latius de error. pragmat. tomo primo, decade vigesima tertia, error. secundo, ad medium, & error. tertia, per tot. est enim longè veterior, præfatas leges sic esse accipiendas, vt prior emptor possit plus illud pretij, quod ab alio adicitur, adiciens; rem emptam retinere, contractusque resolutionem euitare, vt intellexit rectè Richardus de Malumbræ, quem refert, & sequitur Albericus in d. l. licet. sentitque planè Accurf. in l. si in emptionem 35. verb. audietur, per Text. ibi. ff. de minor. ac per eundem Text. docuit Emanuel Suar. in annotat. ad Pinell. ubi*

ubi proxime, immeritò taxatus ab Antonio Fab. supra, & saltem hunc sensum amplexa est lex quadragesima, vers. E decimos, titulo quinto, part. quinta, illic. E si el le cumpliere aquella memoria, dene la recibir del, e dexarle la vna, dandole el precio sobredicho con la memoria, vbi notat Gregorius Lopez, gloss. septima, quicquid ad eum Hermosilla numero septimo, contraferat, inspecto iure communi, secutus Antonium Fabrum, quem solum citat, multoque magis errauit Auilesius, qui non animaduertit contrarium apertè apud nos probari in d. l. 40. part. ita.

41 Cum itaque Regiis nostris legibus nec expressè, nec tacite comprehensum fuerit præfatum prælationis ius, sed id ex veteribus legibus sumatur, quæ in dubio correctæ non censentur, ad leges quaterni gabellarum relatum, de eo prælationis iure in illis non comprehenso intelligi, cum ad aliud regulariter pactum non obliget, quam quod in eo nominatim expressum est, est enim sui natura stricti iuris strictèque interpretandum, maxime contra eum, qui legem sibi vtilem apertius dicere potuit, l. veteribus 39. aliis 40. ff. de pact. l. ea lege 51. ff. locati, l. cum quatuor 26. ff. de reb. dub. l. Arriano 47. illic: Vbi de obligando quaritur, propensiores esse debere nos, si habemus occasionem, ad negandum, ff. de obligat. & act. l. stipulatio ista 38. §. in stipulationibus, & l. quicquid adstringenda 99. ff. de verb. obligat. cap. contra eum 57. de regul. iur. in 6. l. 2. in fin. vbi Gregorius Lopez gloss. vltim. alia iura refert, titulo vigesimo tertio, part. septimo cum his, quæ ultra ordinarios vbiq. & relatos ab Alphano collect. 248. tradit, & explicat eleganter Stephan. Potcatul. in reclamatione iur. dialogo 117. numero primo, Prædictumque pactum id tantum operatur, quod adiectio quartæ partis in locatione illa intra terminum 90. dierum Regis legibus præstitutum admittenda sit, quæ alioqui non admittetur etiam in locatione à Republica facta, longèque minus à dominis temporalibus, nisi virtute talis pacti, aut consuetudinis, vt resoluunt Doctores relati supra, dist. numero vigesimo nono. Non verò vltius trahendum est, vt primus conductor illatum sortium, adiectionem offerens quartæ partis, quæ ex vi talis pacti ab altero facta est, nec alioqui admittetur, eidem præferatur, quia conductor, cuius intererat, id debuisset expressè in conuentionem deducere, aliàs contra eum interpretatio fit, iuxta nuper tradita, maxime ex Text. in proposito elegantissimo in dist. l. ea lege 51. ff. locati. Accedit, quod si pactum illud simpliciter prolatum, hoc etiam ultra adiectionis admissionem operaretur, duo contineret specialia, quæ in dubio concurrere non debent, vt ad conciliationem Text. in l. cum post 69. aliis 70. §. gener, (qui alias est sub §. in domum) ff. de iure dot. cum l. 1. Cod. de dori promiss. obleruat gloss. verbo placuit, vers. Vel ibi promissio, in dist. §. gener, & gloss. vltim. circa fin. vers. Ad aliam dic, & vers. Vel hic nudo pacto in d. l. 1. quam conciliat. ex pluribus communem factur, quicquid tam neget Petrus Barbosa, 3. part. leg. 1. ff. soluto marimon. numero quadragesimo quinto vers. Pro concordia, qui tamen ibi numero quadragesimo sexto vers. Succedit igitur, & in l. si alienam 12. numer. 89. vers. Præterea etiam admittamus, ff. eodem tit. id iuris bro-

catidum certo modo declaratum admittit, quod nos latè exornauimus dissertat. 6. num. 39. Nec dicatur, Barbosa declarationem, vt id procedat tantum cum vtrumque speciale æquè principaliter inducitur, scilicet quando vnus venit in consequentiam alterius, in præfata specie verificari, quia admissa semel adiectione, hæc ei consequens est, vt prælatio sit admittenda, quemadmodum admittitur in locatione Reipublicæ post admissam ex vi similis pacti, aut legis municipalis, aut iure extraordinario restitutionis, vt superius resoluimus numer. 30. inde sumpta æquiparatione, quod sicut in illa non consideratur effectio, vni magis quam alteri locandi, sed interesse pecuniarium tantum, sic nec in præfata Ducis locatione aliud videatur considerandum, cum huiusmodi magnatum bona, sicut & Reipublicæ per alios administrari soleant, in quibus magis quam in ipsis dominis affectio daretur, quæ potius eis damnosa foret, iuxta ea, quæ diximus dissertat. decimatercia, num. 36. Quia talis æquiparatio neganda est, nec enim verum est, in huiusmodi administratione affectionem dominorum non dari, cum ex peculiari eorum iussu, & ordinatione fiat, qui plerumque voluntatis libitum interesse pecuniario præferunt; quod in memorato casu eo euidentiùs constitit, quod in eo Dux ipse pars formalis fuit, secundumque conductorem ad eum defendit, vt & ipse singulorum iudices priuatim inuiserit, de quæ illius iure, ac suo & certiores, & commendatos fecerit.

DISSERTATIO XVIII.

De die termini, ad actum aliquem peragendum præfiniti, an in termino ipso computetur, & obiter an, & quando computatio fiat de momento ad momentum, an item mensis, vel mensium appellatio simpliciter prolata, de triginta diebus tantum pro quolibet mense intelligatur, nec ne? ad elucidationem nonnullorum iuris locorum, tam communis, quam Regii.

SVMARIA.

- 1 Quæstionis hypothesis refertur.
- 2 Tempus sine de momento ad momentum currat, sine non, semper dies termini videtur in termino computandus, & aliquot in proposito legum diffidia notantur.
- 3 Tempus in dubio semper intelligitur continuum, nisi aliud specialiter lege cautum reperiantur, ibidem.
- 4 Diem termini in termino ipso computari, iure, & Doctorum auctoritatibus probatur.
- 5 Id esse certius plures ex Regnicolis nostris docuerunt, cum terminus apponitur à die actus & eius rei exempla.
- 6 Sed & tunc si de hora constet, qua actus exordium sumpsit, computationem fieri de momen-

- to ad momentum idem affirmarunt.
- 7 Mensis appellatio de triginta diebus tantum regulariter intelligitur.
- 8 Dies termini, hoc est assignationis eius in termino ipso non computatur, nisi aliud expresse cautum sit, vel ex coniectura appareat, idque receptius, & vltimus esse ostenditur.
- 9 Nulla iura pro hac sententia expenduntur, quorum declarationi per viam regula, magis quam speciali prouisioni a regula subducta expressio in eis facta tribuitur.
- 10 Cap. propter superfluum 21. 2. quast. 6. pro contraria parte adductum, pro hac retorquetur, & inducitur.
- 11 Lex ubi lex 101. alias 102. ff. de reg. iur. pro eadem sententia a plerisque inducitur, & an ea inductio vera sit, ac num. 23.
- 12 Lex 3. §. minorem, ff. de minorib. intelligitur.
- 13 Lex in vltimacionibus 6. cum l. sequent. conciliatur cum l. in vltimacione 15. ff. de diuersis, & temporalibus prescript. & l. in omnibus 6. ff. obligat. & act.
- 14 Dies, vel annus captus an & quando habeatur pro completo?
- 15 Tempus in dubio intelligi continuum quod dicitur, intelligitur ex quo currite cepit.
- 16 Terminus cum statuitur a die, vel ex die actus, mudo certius ac receptius est, diem termini non computari in termino.
- 17 Secus si ab actu ipso, quod pluribus modis contingere potest.
- 18 Quod si iura indifferenter terminum constituentiam a die actus quam ab actu ipso, declaratio sumenda est ex legibus posterioribus, & intellecta lex 1. §. biduum, iuncto §. quid igitur, ff. quando appellandum sit.
- 19 Consuetudo tamen indistincte admittit, vt sine ab actu, siue a die actus terminus apponatur, dies termini in termino non computetur, & intellecta nonnulla leges Regia.
- 20 Mensis appellatio ita demum de 30. diebus tantum intelligitur, cum ad certum ac determinatum mensum non referatur, secus si referatur ad mensum habentem 31. dies.
- 21 Menses ad aliquem actum assignati, intelliguntur hi, qui casu occurrerint, & intellecta lex 6. & §. titulo decimo tertio, libro nono, compilat. & conciliata cum l. 15. eiusdem tituli.
- 22 Mensura duorum plerumque leges meminere, eos ad aliquem actum mere civilem praestitentes, & cui rei exempla, quibus leges aliquot illustrantur.
- 23 Eorum mentio tunc non potest referri ad sexaginta dies tantum, sed ad sexaginta, & vnum, & quare? intellecta lex ubi lex 101. alias 102. ff. de reg. iur.
- 24 Lex si aliquot mensum spatium praestinet ad legitimandum actum in respectu natura ipsa, menses intelliguntur Ianuarius, & intellecta lex septimo menle 12. ff. de statu hom.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

IN facto præcedentis dissertat, illud etiam in quaestione deductum est, an auctio, siue adiectio quartæ partis, à Francisco Seuerino facta, admittenda foret, nec ne? Nam illam non esse admittendam contendeat Franciscus Yañez, vt potè factam post lapsum nonaginta dierum, qui iure Regio ad eam faciendam designati sunt in l. 11. §. titulo decimo tertio, libro nono nona compilat. ad eoque ipso iure penes ipsum Regio reditus, ex secunda licitatione sibi adiectos, irreuocabiliter remansisse pro eodem ipso pretio, vt nec necessarium ei fuisset, vt iure prælationis pro eo, quod à Seuerino post modum adiectum est; fuit enim sibi adiectio facta 4. die Ianuarij anni 1621. adiectio autem quartæ partis à Francisco Seuerino facta subsecuta fuit 4. die Aprilis eiusdem anni, atque ita die ipsa adiectionis computata, prout computandam fore dicebat, lapsis iam dictis 90. diebus, nam ex mense Ianuarij secundum eam computationem supererant 28. dies, totidemque habuit Februarij (qui eo anno bisextilis non fuit) quibus additi 31. mensis Martij, & quatuor Aprilis, consueunt nonaginta, & vnum dies. Nec ob stare sibi dicebat aliam trium mensium dilationem, cuius fit mentio in l. 6. & §. dist. titulo decimo tertio, libro nono compilat. quia præterquam quod illa præsumpta est in diuersa locatione, vulgo apud nos dicta per mayor, vt ex illis legibus constat, illa in effectu non distat à dilatione 90. dierum, designata in d. l. 15. eiusdem tituli, vt pro competo habent Auend. & alij præced. dissertat. relati sub num. 28.

Quod verò ad primum pertinet, Francisci Yañez intentio ex eo imprimis fundata videbatur, quod aut volumus terminum computari de momento ad momentum, & tunc primi, & vltimi diei computatio fit per horas ab illa, qua actus cepit, ad illam qua desit, l. 3. §. minorem, ff. de minor. aut non fit de momento ad momentum, & tunc primus dies pro integro computatur, & postremus tantum debet esse impletus l. in vltimacionibus 6. iuncta l. sequentib. ff. de vltimacionibus l. in omnibus 6. ff. de obligat. & act. quinimò sufficere quod vltimus dies dumtaxat sit tactus, nec requiri quod sit expletus, probat Text. difficilis, qui proximè relatis aduersari ex diametro videtur, in l. in vltimacione 15. ff. de diuers. & temporal. prescript. ergo quomodocumque sit, dies termini computatur in termino.

Secundo quia tempus in dubio semper intelligitur continuum, nisi aliud specialiter lege cautum reperitur, glos. elegans in rubr. versio. Sed hic notandum, ff. de diuersis, & temporal. prescript. communiter recepta à Bartol. & reliquis ibi, vltra quos eam valde commendant, & magistram, ordinariam, ac singularem dicunt Paul. Castren. in l. nunquam 31. §. 1. numero secundo ff. de vltimacione. Stephan. Bertrand. conf. 81. numero secundo, volum. 2. part. 1. Franciscus Balbus de prescript. 1. part. 4. princip. quast. 6. & vltim. numero vltimo ac post alios Tiraquel. de retractu sanguinis. §. 1. gloss. 11. numero vigesimo primo. vers.

vers. Nam & tempora, Ludouicus Gomezius in regul. de annali posses. quast. 73. post princip. verticul. Nam lex voluit, Franciscus Becius consilio nonagesimo nono numer. 14. Sured. decis. 189. num. 1.

Tertio quia diem termini in termino ipso computari non obscure probatur in l. 1. §. biduum, illic: Ex die sententia lata computandum erit, iuncto §. quid igitur 8. illic: Si ferrò dicta sit sententia iam suprema hora, vbi notat. glos. verbo subtraxisse, illic: Ergo de momento ad momentum, ff. quando appellat. sit, & in cap. propter superfluum 21. illic: Et ipse dies, in quo accepit literas, in his quinque diebus specialiter computetur, 2. quast. 6. idque alias passim glossæ docuere, nempe gloss. verbo in decem mensibus, vers. Et dies mortis computatur in decem mensibus, in l. Gallus 29. ff. de lib. & posthum. glos. verbo dierum, in fin. vers. Ego credo, quod semper computetur, & sic seruetur de facto, in cap. anteriorum, 18. 2. quast. 6. similis verbo infra decennium, vers. Et fit isorum computatio de momento ad momentum, in cap. non solum 7. & verbo sciuerit, vers. Et fit de momento ad momentum computatio, in cap. concertationi 8. de appellat. in 6. & vbi que communis, quam resoluunt Alexand. numero duodecimo vers. Sed contrarium, & vers. Et tenendo, in l. 1. ff. si quis conuentionib. Philippus Corneus qui & magis communem dicit consil. 279. numero quarto, libro quarto Philippus Decius numer. 35. & Philippus Franciscus numero vigesimo secundo in cap. super eo 12. de appellat. ac post alios Tiraquel. licet eam non sequatur de retractu sanguinis, dist. 8. §. 1. gloss. 11. numero vigesimo & vigesimo primo, & rursum a numero 42. Matheus Afflic. in consil. Neapolit. libro primo rubric. 90. numero octauo, & decis. 71. numero septimo vers. Præterea omne tempus, & ad eum Cæsar. Ursillus à numero sexto Didac. Castillus ad l. 64. Tauri. glos. verbo desde el dia, sub numero octogesimo secundo vers. Sol regulariter, (quamuis postea in effectu dissentiat, vt mox videbimus) Bernardin. Diaz, & ad eum Salzedus plures congerens, regul. 190. & Petrus Dueñas regul. 197. Non paucos quoque pro hac sententia cumulat Alexand. Trentacinq. variar. resolut. libro 2. tituli de dilat. resolut. 1. num. 2. in 1. opinione.

Tandem quia id certius esse passim nostrates tradidere, cum terminus iure nostro Regio præfinitur à die actus, puta à die late sententiæ, vt ab ea appelletur, vt in l. 1. titulo decimo sexto, libro tertio ordinament. quæ est lex 1. titulo decimo octauo, libro quarto nona compilat. factæ oppositio nis in executionis iudicio, vt exceptiones probari possint, in l. 64. Tauri, quæ est l. 1. titulo vigesimo primo, libro quarto nona compilation. factæ adiectionis, vt res addita retrahi per consanguineum possit, in l. 70. Tauri, quæ est lex 9. titulo vndecimo, libro quinto compilat. sic etiam docuerunt Palac. Rubens num. 34. Anton. Gomez numer. 25. in d. l. 70. Tauri, Petrus Dueñas dist. regul. 197. ad fin. Salzed. ad Bernard. Diaz dist. regul. 190. similiter ad fin. vers. Et de iure Regia, Didac. Percir. ad l. 1. titulo secundo, libro tertio ordinament. gloss. 1. quast. 268. Alia est opinio, vers. Confirmatur, Ioannes Baptista Villalobos in annotation. iur. commun. & Regi, littera D, numero decimo, Alphons. Azeued. ad l. 1. titulo quarto, libro quarto nona compilat. num. 34. & 35. & ad l. 70. titulo vndecimo, libro quinto, num. 62. & venissimè

l. 9. eiusdem tituli, numero septimo, in fin. Ioannes Gratian. regul. 133. ante numerum primum, vers. Præcise iure Regio. Qui & ipsi affirmant, si de hora consistet, qua actus exordium sumpsit, fieri computationem de momento ad momentum, id quod ad speciem nostram proprie adaptatur, in qua nonaginta dies, ad 4. partis adiectionem faciendam designati, numerantur à die factæ adiectionis, vt planè constat ex l. 15. titulo decimo tertio, libro nono compilat. illic: Se faga dentro de nouenta dias, contados desde el dia, que fuere rematada la venta de todo remate; ergo dies ipse adiectionis factæ, in eo termino computandus est, atque adeo extra terminum adiectionis facta reperitur in superiore hypothefi.

Rursus quod attinet ad secundum articulum, obiter ab actore deductum, nempe terminum trium mensium, Regis legibus ad adiectionem faciendam præsumitum, à termino nonaginta dierum in dist. l. decima quinta, assignari non differre, id etiam ex eo probatur, quod mensis appellatio de triginta tantum diebus regulariter intelligitur, l. si venditor vigesima quinta, alias vigesima octaua, illic: Intra duos menses, iuncta l. quod si nolit 31. §. si quid ita venierit 22. illic: Intra sexaginta dies vtilis, & l. adiles 38. in princip. vers. Si quid ita, illic: In diebus sexaginta, ff. de adl. editio (quibus addendi sunt, rectè post alios explicantes, Antonium Gomez, tomo secundo variarum capite secundo, numero decimo nono circa finem, vers. Adde tamen, Menochius de arbitrar. libro primo, quast. trigesima secunda, numero duodecimo & decimo tertio, Valac. de iure eumphy. quast. vndecima, numero decimo sexto, vers. Porro si de tempore) l. si maritus 4. §. 7. illic: Nam post sexaginta dies quatuor menses extraneis dantur, & l. miles 18. §. sexaginta, iuncta l. maritus 29. §. sex mensium, ff. ad l. Jul. de adul. vbi sexaginta dies, qui marito conceduntur ad acculandam vxoriam adulteram iure mariti, & quatuor mensis iure extranei, sex menses nuncupantur, Authent. habemus, in princip. illic: Intra triginta dies, iuncto vers. Quod si non fecerit, illic: Alius mensis, & vers. Si verò, illic: Alterius mensis, & illic: Ita ut si quis ad prædictos tres menses, Cod. de iudicio, l. volum. 8. Sin autem dubius, iuncta gloss. verbo sexaginta, Cod. de iure delictorum, vbi cum Text. ille 30. dies heredi concedat ad inchoandum inuentarium, & 60. ad perficiendum, inferret relata gloss. tres illi menses concessos esse, quod & apud nos probat lex quinta, vers. E deueni comenar, vbi notat post alios à se relatos Gregorius Lopez gloss. 6. tit. 6. part. 6.

Verum his nihil restagantibus, contrarium in vtroque articulo iudicatum est. In primo namque & verius, & receptius est tam Doctorum calculo, quam forensi vsu, diem termini, hoc est assignationis eius, in termino ipso non computari, vt post gloss. verbo præter eam, Jacobum Butricium, Bartol. & alios testantur Iason numero vigesimo, vers. Communis opinio, vers. Ista opinio de consuetudine, & vers. Ista est magis communis, in l. prima, ff. si quis causidicus, vbi & Alexand. de consuetudine testatur, numero decimo tertio, vers. Tamen de consuetudine, Bartholomæus Socin. regul. alphabetic. 91. Petrus Dueñas regul. 196. Guido Papæ & ei ad demes decis. 170. vers. Sed quicquid sit de iure, Montalu, in l. 4. verbo facta nuce dias, titulo tertio, libro

libro secunda fori, Didacus Castell. in dist. l. 64. Taur. numero octogesimo secundo & octogesimo tertio, & in l. 70. Taur. numero trigesimo octavo, Minifing. singular. obseruat. cent. quinta, obseruat. decima quinta, numero secundo & quarto in princip. Sebastianus Vantius de nullis. tit. ex defectu iuris dist. ordin. numero 260. Bartholomæus Bertozola consil. vigesimo, numero decimo octavo. Alexand. Trentacinqu. dist. tit. de dilat. resolut. r. numero secundo, verl. Secunda est opinio, iuncto verl. Ego non recederem, Didacus Petez, qui hanc sententiam in casu dubio magis probat, in dist. l. i. titulo secundo libro tertio, ordin. gloss. prima quast. 26. in princip. iuncto §. alia est opinio, verl. Unde dicendum, Villalobo qui eum refert, & sequitur in arar. commun. opin. littera T, numero vigesimo, Parlador. libro secundo, ver. quotidian. cap. fin. §. part. §. 10. a numero tertio, Matiençus ad l. 7. titulo undecimo, libro quinto nona compilat. gloss. 6. numero primo, (vbi se refert ad latius tradita in tract. de stylo Cancellaria, quem præ manibus habere non potui) Ceuall. pract. quast. tomo primo, quast. 401. numero sexto, verl. Et etiam cessante, Bouad. in polit. libro tertio, cap. 8. nun. 201. ad medium, Stephan. Gratian. disceptat. forensium tomo primo, cap. 161. numero decimo septimo, Osnald. Hillig. alios congerens ad Donell. libro vigesimo quarto, comment. cap. 6. litter. F, verl. Num autem, Petrus Anton. Lazarius pract. & canon. quast. de monior. part. 1. sect. 2. quast. 1. numero quarto, circa fin. princip. & verl. Qua quidem ratio, Ioannes Vuamelius consil. 28. numero quarto, & quinto, centur. 1. Que sententia ex seqq. probatur imprimis ex relata l. i. illic: Praer eum diem, quo cauitum promittitur, ff. si quis cautionibus. Rutilus ex l. eum qui 41. verlic. Planè, illic: Si ipsa die Kalendarum quis stipulationem interponat, quid sequemur? & puto actum videtur de sequemibus Kalendaris, vbi notat Gotofred. ad verbum Kalendaris, ff. verbor. obligat. Tertio ex capite primo illic: Infra quindecim dierum spatium post diem, in qua proponitur, de resitut. spoliat. libro sexto, Denique ex capite primo, verlic. Si quis igitur, illic: Intra octo dierum spatium, die in quo proponitur minimè computato, de except. eodem libr. Nec dicatur, id idè in specie horum iurium contingere, quia in eis inexpressum est, siquidem in dubio censerè potius debet per modum regulæ, ac declarationis rei dubiæ id expressum esse, vt inde instructionem sumamus, quam ex vi specialis prouisionis, argument. Text. in l. iura §. ff. de legibus, l. & hoc Tiberius 41. ff. de hered. institut. in capite erit autem lex 2. verlic. Manifesta quoque, & verlic. Sed pro communi, 4. distinct. & in capite primo, illic: Nos instituta maiorum patrum considerantes exiunt, de sepulc. & in simili notarunt Ripa in l. si constantè 25. numero quinquagesimo verl. Sed tu dicas, & numero septuagesimo octavo verl. Nec obstat quod ibi fiat extensio, ff. soluto matrim. Camillus Gallinius de verbor. signif. libro septimo, capite primo, numero vigesimo primo, Idque magis confirmatur ex cap. propter superfluitatem 21. (pro contraria parte adducto) 2. quast. 6. vbi, cum statutum esset tam ibi, quam præcedent. cap. in §. post datam, ac repetatur postea in cap. ab eo 24. eiusdem causæ, & quast. appellare volentem, intra quinque dies id facere debere, & intra eisdem litteras accipere dimissorias à iudice a quo, & iudicium ad quem, si commodè possit, præsentare, vel ad eum iter arripere; additur in

verl. Et ipse dies, diem; quo quis dimissorias litteras accipit, in ipsis quinque diebus specialiter esse computandum, specialiter inquam, hoc est ex specialitate, quæ initio illius clausula est, tendens nimirum ad restringendum quantum fieri possit huiusmodi terminum, atque ita planè indicatur, in contrarium extare ius commune, vt dies termini in termino non computetur, ex reg. l. quod verò 14. cum duabus seqq. ff. de legibus Pro quo rursus expendi solet Text. in l. vbi lex 101. aliis 102. ff. de reg. iur. quò lo-ci Paulus vbi lex (inquit) duorum mensum fecit mentionem, & qui sexagesimo & primo die venerit, audiendus est; ita facta inductione, quod (vt numero septimo, probauimus) mensis appellatio de tringinta tantum diebus regulariter intelligitur, cum igitur in dist. l. vbi lex, traditum sit, quotiescumque ex legis præscripto duo menses alicui conceduntur ad aliquid peragendum; puta comprehendendum in iudicio, vel quid simile, vnum ei addendum esse diem supra sexagesimum, satis insinuari videtur, in duobus illis mensibus, primum diem in quo terminus datus est, non esse computandum, vt sensit ibi glossa prima in fin. verl. Item hoc de benignitate, quam Doctores communiter ad hoc commendant, vt præ aliis videre licet apud Alexand. Trentacing. dist. verlic. Secunda est opinio, in princip. & in fin. & in terminis sic eam l. iudicet Tiraquel. dist. §. gloss. undecima, numero decimo nono, & ab eo mutuatus Didacus Petez dist. questione vigesimo sexto in princip. verlic. Infragatur. Quod tamen fundamentum valde mihi fallax semper visum est, per ea quæ postea ad secundum articulum dicam.

Nec verissima hac admissa sententia, prioris fundamenta quecumque mouere debent. Non primum, quod difficillimum quidem est propter varias Doctorum ad iura in ea relata, & similia interpretationes, & conciliationes, vt vltra ordinarios videre licet apud Franciscum Canon. comment. iur. ciuil. libro tertio, capite quinto, numero quarto, Ludouicus Charod. libro tertio, verlic. capit. 17. Dom. Franciscus Sanniet. sicut. interpretat. libro tertio, capite 12. numero quarto, Ioannes Robertus sentent. iur. libro primo, capite secundo, & tertio, Guidum Pancirol. variar. lect. libro tertio, capite nono, Ioannes Patlad. libro primo, rerum quoad. capite primo, §. 1. a num. 20. & alios infra. Inter quas illa mihi videtur aptissima, quam docet, & ingeniosè primus considerauit Conan. dist. capite duodecimo numero sexto, cui Robertus & Pancirolus partim accedunt, vt mox videbimus, & nos ei aliqua pro exactiore tam iurium, quam Doctorem inter se dissidentium conciliatione, & concordia non inutiliter adiciemus. Vt nimirum separanda sit ipsa natura veritas in his, quæ facti sunt, à iuris censura, & fictione in his, quæ sunt iuris. Prima namque attendenda, tempus, de momento ad momentum currit, atque ita procedit Text. in dist. l. 3. §. minorum, ff. de minor. vbi ipsa tantum veritas læsonis in minore ætate contingenti consideratur, vt quatenus intra metas illas lætio ipsa de facto euenerit, suum ei auxilium Prætor impartitur, vt ipse in perpetuo edicto pollicitus est his verbis. Quod cum minore quam viginti quingue annis natu gestum esse dicitur, utique res erit, animaduertam, l. 1. §. 1. eodem ff. titul. Nec enim

enim Prætor quicquam circa ius in ea ætate edixit, vt liceat, vel non liceat aliquid facere, sed factum tantum notauit, pollicitus se quod actum erit animaduerturum, atque ita id factum nulla iuris ciuili constitutione, vel fictione obsecrari, aut immitti potest, alia temporis, intra quod illud euenisse censatur, computatione facta, quam quæ ab ipsa rei natura fit, ex regul. Text. in l. filio, quem pater 23. illic. Ne imagine, natura veritas adhibetur, ff. de liber. & postum. l. 1. §. si vir uxori ff. de acquir. possess. l. in bello 12. §. facti, ff. de captiis, & postum. verlic. quod & ipsam docuit Ioannes Robert. d. lib. 1. sentent. cap. 2. circa finem, verl. At cum de eiusmodi, & Pancirol. d. c. 9. ad fin. verl. Sed verba edicti. At verò inspecta iuris censura, vel fictione in his, quæ sunt iuris, longè aliter se res habet, in his siquidem regulariter non fit computatio de momento ad momentum, sed vel vltimus termini dies impletus esse debet, vel tactus tantum pro impleto habetur, vt cætera iura in argument. alata non obscure demonstrant. Primum namque indicare videntur verba Text. in dist. l. in vscapionibus 6. ff. de vscap. vbi Vlpianus in vscapionibus (inquit) non à momento ad momentum sed totum postremum diem computamus, aperteque Paulus I. C. docuit in dist. l. in omnibus 6. ff. de obligation. & act. vbi in hæc verba loquitur, in omnibus temporalibus actionibus nisi postremum totum dies compleatur, non finit obligationem, quæ iura velut eiusdem sententia aduersus communem mox referendam interpretatur Guidus Pancirolus dist. capite nono, in princip. Idque regulare est, vt totus postremus dies impleti debeat, & in termino computetur l. prima, d. quod dicimus, ff. de successorio edicto, l. Pater 30. §. sexaginta, ff. ad l. lul. de adult. l. si quis dixerit 133. ff. de verborum significat. ac proinde de eo questio nostra non est, vt aduertunt Alexand. numero decimo nono, verl. Sed certè ille Text. & Iason. numero 20. in l. 1. §. si quis caut. Tiraquel. de retrah. consang. §. primo, gloss. 11. numero vigesimo septimo, Alexand. Trentacing. variarum resolut. libro secundo, resolutione prima de dilat. numero secundo, Minifing. singular. obseruat. cent. 1. obseruat. decima quinta, numero quarto, verl. Neque impediant, Petrus Zenedus singular. numero decimo octavo. Alterum verò, nempe vltimum termini diem tactum solummodo, pro impleto haberi in iisdem terminis vscapionis, de qua loquitur dist. lex in vscapionibus, cui similes sunt termini dist. eg. in omnibus, distertè quoque apparet ex d. l. in vscapione 16. ff. de diuersis, & temporal. præscrip. vbi sic Venuleius, in vscapione ita seruat, vt etiam si minimo momento nouissimi diei possessi sit res, nihilominus repleatur vscapio, nec totus dies existat ad explendum constitutum tempus. Quarum legum diffidium ex eo magis elucet, quod aut per postremum, seu nouissimum diem intelligimus eum, qui extremus est computato toto primo die, puta si anni terminus assignetur Kalendis Ianuarii huius anni, postremus dies erit pridie Kalendas Ianuarias anni sequentis, quomodo videtur intellexisse Vlpianus in dist. l. in vscapionibus, vt indicat exemplum, quo vituit, in l. sequent. his verbis, ideoque qui hora sexta diei Kalendarum Ianuariarum possidere cepit, hora sexta noctis pridie Kalendas Ianuarias implet vscapionem; & tunc quidem præterquam, quòd diem assignatio

nis termini in termino ipso computamus, contra superius tradita, ex diametro Vlpianus cum Venuleio pugnat in dist. l. in vscapione, nec enim alio sensu potest ibi nouissimus dies dici, quàm quo postremus dicitur in dist. l. in vscapionibus, vt nimis diuinatoriè interpretatur Pancirolus dist. capite 9. verl. Sed predictio, qui proinde merito in ea interpretatione non perisistit, sed ad alia confugit, quæ tamen illa peior est, vt ibi I. C. nihil definiat, sed tantum referat quid ex consuetudine seruabatur, quasi notè & id pro iure sufficeret, l. de quibus 22. cum seqq. ff. de legibus, quinimò nec id à iure Romanorum distat l. cum Prætor 12. §. non autem, verl. Moribus, ff. de iudiciis, l. 1. ff. de donat. inter. l. 2. l. iam hoc iure 4. ff. de vulg. & pupill. subst. l. more 8. ff. de acqu. hered. iuncta l. obligari 43. verl. Pupillus, ff. de obig. & act. Aut postremi, seu nouissimi diei nomine intelligimus correspondentem sequenti post diem assignationis, puta in præfato exemplo assignari annalis spatij Kalendarum Ianuarij præsentis anni, postremus dies erit Kalendarum Ianuariarum anni sequentis; & iuxta hunc etiam sensum Vlpianus in dist. l. in vscapione, & Paulus in d. l. in omnibus, totum, siue integrum postremum diem exigentes, pugnant, cum Venuleio in d. l. in vscapione, qui vel minimo vltimi diei momento contentus est, longèque maior foret Vlp. pugna in d. l. in vscapione, cum se ipso in l. sequent. Sed adhuc verissimum iudicio, per postremum, ac nouissimum diem in relatio lætio necessario accipiendum esse eum, qui sequitur post diem assignationis respondet, id quod vel ex eo perspicuum fit, quòd in eo duntaxat die dubitatio subesse potest, vtrum totus sit impletus, an verò minimum eius momentum attingisse sufficiat, quia momentum, ad quod vsque inspecta natura ipsa, ac rei veritate perueniendum erat, vt anni terminus completeretur, in eo tantum die cadit, vt patet ad sensum, & constat ex d. l. 3. §. minorum, ff. de minor. iuris autem censura in his que iuris sunt, vt diximus, potest nulla momenti consideratione habitari, sed solummodo diei ipsius, cum ex variis causarum circumstantiis, iuxta mox dicenda, modò pro impleto habere, est tactus tantum sit, modò omninò impletum requirere. Nec vlla imprimis iuxta hunc planissimum sensum repugnancia est inter Vlpian. in 2. illis legibus, quia quod in dist. l. in vscapionibus docuit, in vscapionibus non esse temporis rationem inendam à momento ad momentum, sed totum postremum diem computandum, non significat, id est illum esse explendum, sed esse totum illi diei adscribendum, siue adnumerandum, est tactus tantum vel minimo momento sit, vt planè ostendit exemplum legis sequentis, cum qua proinde nedum lex præcedens non pugnat, sed imò mire conuenit, vt & ambae leges conueniunt cum dist. l. in vscapione, quomodo eas rectissime interpretantur, & in amicitiam redigunt gl. auic. in princip. Qdofred. num. 1. verbo computamus, & verbo vscapionem, Alber. & Cuman. ante num. 1. Angel. in fin. Paul. Castren. num. 1. iuncto verl. Item videtur, Ludouic. Roman. sub eodem num. & ceteri communiter in dist. l. in vscapionibus. Canon. dist. lib. 3. commentar. capite 12. numer. 1. circa finem, verl. Diuersa, Ricard. in princip. institut. de vscap. numer. 76. Euerad Bronchorst, enantiophanon. siue miscell. controuers. cent. 4. ad-

fert. 8. ac post alios Nicolaus Genoa de concil. leg. ad d.l. in usufruptionibus numero secundo pag. mibi 298. Rurlus nec Vlpian. & Venculeius auctores d.l. in usufruptionibus, & d.l. in usufruptione, quomodo pugnant cum Paulo, in d.l. in omnibus, quia vt ex eorum verbis planissime constat in diuersis casibus loquuntur in quibus diuersimode statui necesse fuit, nempe illi in usufruptione, qua dominium quaeritur per continuationem possessionis temporis a lege definiti, l. 3. ff. de usufru. hic in temporalibus actionibus quae tempore finiunt obligationem, vnde actiones illae nascantur, licet 41. §. ea obligatio, ff. de procurator. l. 2. in fin. princip. ff. mandati, cum similibus, atque adeo de personalium actionum praescriptione sermo est in d.l. in omnibus, vt vt recte intellexit Accur. ibi gloss. 1. idem licet non ita constanter, in d.l. in usufruptione, schol. 1. vers. Vel hic contra, ubi tradiderunt etiam Bartol. in fin. vers. Vel dic, Raphael Cuman. numero primo, vers. Lex autem in omnibus, & Imola numero tertio, ad fin. vers. Vel potes dicere, Conan. d. libro tertio, comment. cap. 12. numero secundo, & alij inferius referendi. Quicquid ad actiones breui tempore duraturas, vt rehibitoriam, & similes postea restringant idem Accur. verbo obligationem, vers. Solut. Odofr. Barr. Alber. & Ang. in d.l. in omnibus, Ludou. Rom. numero primo ad fin. vers. Et ideo dicitur, in d.l. in usufruptione, Ricard. supra, & nemine horum relato Parlad. d. lib. 1. rer. quotid. cap. 1. §. 1. a numero 20. Haec etenim restrictio repugnat generalitati illorum verborum, non finit. obligationem.

14 Diuersitatis ratio in eo est, quod usufructus, cum bono publico introducta sit, ne rerum dominia in incerto essent, & vt aliquis esset, litem finis l. 1. ff. de usufru. princ. inst. eod. tit. l. fin. ff. pro suo, ac rursus non nisi ex titulo, & bona fide saltem traditionis tempore, iure cuius inspecto, procedat, l. si aliena 10. l. Celsus 27. l. p. ff. de usufru. princ. cum aliis ff. de usufru. d. princip. inst. eodem tit. l. in Cod. de usufru. cap. transform. fauorabilis iudicatur, quia bonum illud publicum, tot circumstantiis munitum, priuato, cui detrahit, antefertur, l. in C. de cad. tollend. Auth. res qua, C. communia delegat. quod praeter alios eleganter tradit, & explicat Vaconius a Vacua declarat. iur. libro primo, cap. 28. numero quarto, adeoque in ea vltimus terminus dies tactus tantum sufficit, licet impletus non sit, quia in fauorabilibus dies vel annus exceptus pro completo habetur, vt in testamento probat lex qua aetate 5 ff. de testam. in restitutione fideicommissi lex qui filium 74. §. Sabinus (alias Fabius Antoninus) vers. Imperator, iuncta gloss. verb. & alia, vers. Sed cuius, & communi, ff. ad S. C. Trebell. (cui vltra alios addendi sunt bene explicant Beronius conf. 79. numero 2. volum. 2. Osuald. Hilliger. ad Donel. lib. 6. comment. cap. 33. liter. F.) in manu mittendi facultate l. 1. ff. de manu miss. in ipsa libertate data lex si ita scriptum 16. iuncta gloss. verbo impleto, & l. si ita fuerit 41. ubi notat glossa prima ff. de manu miss. testam. in honoribus Reipublicae, l. ad Rempublicam 8. ff. de munici. & hon. (quamquam vt obiter moneam, in Ecclesiasticis id perpetuum non fit, sed aliter, atque aliter ex casibus constitutum, cap. subdiaconus 4. iuncta gloss. 77. dist. cap. ad nostram 8. vers. Quocirca, iuncta gloss. verbo ante consummationem, ext. de regu-

lariter element. fin. iuncta gloss. verb. in decimo octavo, de aetate, & qualis. cum his quae vltra Doctores vbiq. tradunt Felin. in cap. cum vigesimum 41. numero septimo de off. delegat. Gutier. canon. quest. libro primo cap. 26. numero tertio & latius a numero octavo Coual. pract. quest. soto secundo quest. 523. numero vltimo sed & in secularibus apud nos, & Lusitanos variatum est, vt constat, ex l. 5. tit. 4. part. 3. l. 4. tit. 15. libro secundo, ordinam. l. 1. tit. 9. libro tertio noua compilat. & ordin. Lusitanorum libro primo tit. 73. al. 93. & vltra ordinatio vbiq. obseruatur Cald. Peireir. ad l. si curatore, verb. hunc contractum, numerus 41. & 44. C. de integ. restitut. Paz in pract. l. p. tomo 1. primo temp. num. 51. Bouad. in polit. libro primo capite 6. numero decimo septimo & capit. septimo, numer. 18. libro secundo cap. 21. numero decimo tertio, vltra alios relatos a D. Roderico de Acuña in suis ad Decretum annotationibus in d. cap. Subdiaconus numer. duodecimo,) At vero praescriptio temporalium actionum, cum actiones ipsae ex contractu, vel quasi, aut iure alicuique ex variis causis figuris alicui competentes, iuxta l. 1. ff. de oblig. & act. nulla bonae, vel male fidei consideratione habita, sed ex sola negligentia non petentis omnino perimit, & excludat, vice versa odiosa potius iudicatur adeoque in ea dies exceptus pro completo non habetur, sed omnino completi debet, quemadmodum in odiosis regulari esse tradidit, hanc inter memoratarum legum casus differentiae rationem commendantes, gl. & DD. communiter vbiq. & in l. 3. §. minore, ff. de minor. usque ad Ant. Fab. in rationali lit. B. Aleiat. in l. amicum 134. numer. 2. & 3. ff. de verb. signif. Gratian. disceptationum forensium tom. 1. cap. 161. numer. 17. Euerar. Bronchorst enarrationum cent. 4. d. assert. 8. Nicol. Genoa in concil. d.l. in usufruptionibus numero nono, vers. Hunc eundem, iuncto numer. vltim. quicquid eam rationem repudiat, nullam aliam congruam reddentes Conan. d. cap. 12. numero secundo, & Ioan. Robert. d. lib. 1. sent. cap. 3. ante medium vers. Caius responsi.

15 Minus habet negotij secundum argumentum, sumptum ex communi illa traditione, quod in dubio tempus intelligitur continuum, quam & nos verissimam esse agnoscimus, ceterum ex ea non sequitur, diem assignationis termini in termino ipso computari, quia ex tunc tantum tempus intelligitur continuum, ex quo currere cepit, vt tradit tal. in l. 1. num. 21. ff. si quis can. & ipsi DD. in arg. relati pro comperto habent, maxime Tiraq. qui sic ad eam doctrinam nostrae sententiae auctores communiter responderent testatur de retrah. consang. d. §. 1. gl. 11. nu. 22. in si. Minus, sing. obseruat. cent. 5. obseru. 15. in fin. Grat. discept. forens. tom. 1. cap. 161. numer. 20. idque merito nam continuum tempus dicitur ad differentiam vitis, quod ignoranti & impedito non currit; continuum vero currit semper, & absque intermissione aduersus quemcumque quemadmodum apparet ex his, quae cum multis tradidimus dist. 8. num. 34. atque ita id accipiendum est suppositis terminis habilibus, iuxta reg. Text. in l. qui testamento 20. ff. de testam. vt scilicet currat ex quo ius currere voluit, eademque ratione vsque ad metas iure praeritas, & non aliter.

16 Non item obstat tertium fundamentum, quod duobus iuris locis praesertim nitetur, quorum

quorum vni ex eo, propter superfluum 21. vers. Et ipse dies, 2. questio 6. plene supra satisfecimus sub numero decimo, cum Textum pro nostra potius sententia retorquerent, Alteri vero ex l. prima §. biduum iuncto §. quid igitur, & aliquot glossarum, Doctoremque traditionibus vt satisfaciamus, obseruandum est regulam, ac sententiam illam, quam vt veritatem tunc quod dies assignationis termini in termino non computetur, tunc demum procedere, cum vel simpliciter terminus a lege, vel ab homine ad alium actum assignatur, ita scilicet vt ad talem actum tot habeat dies aut cum intra tot dies faciat, iuxta ea, quae post alios tradit Alexand. in l. numero decimo nono, si quis caus. vel non simpliciter, sed a die vnus actus terminus ad alium praescribitur, imo tunc multo certius & a contrarie quoque sententiae auctoribus admissum, quia cum dicitur a vel ab, sui natura sint exclusivae, & separatae, idem importantes quod post, l. 2. §. quod ad magistratus 14. ff. de orig. iur. l. 1. §. fin. iuncta gloss. verb. a Brundefio, ff. de accip. l. si ex duobus 11. in princip. iuxta antiquam lectionem, iuncta gloss. verb. alter ab altero, ff. ne duobus res, & vbiq. Doctores consequenter dies ipsa subducitur, nec in termino computatur, vt in terminis docuit elegans gloss. verbo numerandum, circa finem, vers. Tertium quod non sit computatio in cap. 8. per Text. ibi, quem sic intelligit, de prebend. in 6. supilis verbo a die, in clem. sic 3. per illum quoque Text. de appellat. qua ratione idem est si dicatur ex die, nam & haec dictio ex separationem, & exclusionem denotat, iuxta Text. sic intelligendum in l. 1. §. amam, iuncta gloss. 1. ff. de iur. aliene princip. & meliorem in l. fin. illic: ex die, quo annus ceteris curribat, iuncto Text. ibi annus vltra incipit currere ex quo vigesimo sexti anni dies eluxerit, Cod. de temporibus in integ. restitut. & in capite primo, iuncta gloss. verbo ex ea die, in fin. 4. quest. 5. & in terminis sic vtrumque post Speculator. Bald. & alios resoluti Alexand. numero 16. 17. & 18. in dist. 1. 1. ff. si quis caus. idem conf. 42. numero quinto libro tertio conf. 114. numero secundo libro quinto & conf. 87. numero 10. libro 7. Felin. in capite 1. numero quarto, vers. Et dum iste Text. ext. de prescrip. ac post plures alios Tiraquel. de retra. consangu. d. §. 1. gloss. 11. a numero 51. ad 55. Castellus ad l. 64. Ten. numero 84. vers. Fallit ista reg. & ad l. 70. numero 38. Flamin. de resp. benef. libro duodecimo quest. 8. numero 13. Hier. Goncal. ad reg. 8. Cenech. gl. 8. numero 23. Gratia disceptationum forensium libro primo. d. cap. 161. numero 21. & decis. Rosa Marchia 124. numero 3. 4. & 5. Gutier. pract. quest. libro quest. 154. numero 2. Tulch. pract. com. l. com. 1. lit. D. conel. 138. num. 10. Scace de appell. quest. 12. numero 56. & 57. Wamel. conf. 18 numero 5. cent. 1. Barbol. de dist. dist. 1. numero 1. & 6. dist. 115. numero 13. & 14.

17 Eademque ratione vice versa dicendum est, quod si non a die actus, sed ab ipso actu terminus assignetur, tunc dies ille, in quo actus celebr. est, non totus, sed ab eodem temporis momento, a quo tantum separatio fit, vsque ad simile alterius diei, illi correspondentis, regulariter computandus sit, iuxta iura sic accipienda in l. annus 6. in princ. illic, ex quo dedit, ff. de calumniar. l. si lex 21. §. 1. illic: ex quo quis cessus est, ff. ad l. Aquil. cap. amertinum 28. vers. Et D.D. Vela dissertat. Iuris Tom. 1.

sanctionis, illic: posse intra decem diem spaciari, a recitatione sententiae numerandam, iuncta gloss. verbo diem in fin. 2. quest. 6. in cap. ex parte 9. illic: quod eam ab eo tempore pro conijge tenet, ubi notat. Praeposit. notab. 1. ext. de sponsalibus & in clement. causam 3. illic: infra mensum ab interpositione ipsius, iuncta gloss. verbo ab interposit. de elect. ac resoluunt cum pluribus Tiraquel. dist. 8. 1. gloss. 10. numero 215. & gloss. 11. numero vigesimo quarto & vigesimo quinto. Alexand. Trentacing. de resolut. 1. de dilat. numero nono Zened. singularium primum numero 15. 16. & 17. Idque multo magis procedit si terminus ab actu assignetur per dictionem post, vel postea, vt in l. 1. §. 1. illic: intra 30. dies post adueritum conuenerunt, ff. de liber. agnoscent. l. Gallus 29. in princip. illic: post mortem meam in decem mensibus proximis, ff. de liber. & posthum. l. si ita fuerit 41. §. 1. illic: trimento postquam ego mortuus fuero, iuncta vers. Non potest, illic: nisi trimento praeiuro, ff. de manum. testam. cap. non saluti 7. illic: qua postmodum infra decem annos, & cap. concertationis 8. illic: infra decem dies postquam scierit, iuncto vbiq. gloss. de appellat. in 6. resoluunt Tiraquel. dist. 8. 1. glo. 11. numero vigesimo octavo, Trentacing. de resolut. 1. numero decimo, quemadmodum si terminus assignaretur post diem, dies ipse non computaretur, & vt idem Tiraquel. cum pluribus resoluti d. gloss. 11. numero quadragesimo nono, & quinquagesimo 3. Praeterea terminus dicitur ab actu praefinitus, vt ab ipso eius momento currat, cum assignatur per aduerbia, temporis extremitatem denotantia, veluti tunc, aut ex tunc, vt in l. tutoribus 33. ff. de testam. tutel. l. 4. §. fin. ff. de condit. & demonstr. cap. personas 4. cap. super eo 12. vers. Si autem, illic: ex tunc terminus incipit currere cum iudex conigerit litteras receptas, ext. de appellat. cap. et super 4. vers. Si vero, eodem tit. in 6. atque ita contra glossam in d. cap. super eo, verbo receptis, docentem, in specie diem termini in termino non computari, tametsi receptam ab Innocent. Gofred. & Hostiens. ceteri frequentius tradiderunt, vt testantur Tiraquel. dist. 8. primo, gloss. undecima; numero vigesimo nono, Trentacing. dist. resolut. prima, numero sexto, qui alii quoque modis totam rem hanc declarant. Praecipua vero declaratio ad rem nostram pertinens illa est, * vt ita demum procedat praefata distinctio inter assignationem termini factam a die actus, vel ab ipso actu, si iura hos terminos non confundant, secus si illis promiscue vtantur, in vno; & eodem casu terminum assignantes tam a die actus, quam ab ipso ipso, nam tunc in dubio censetur includere diem illum ab ipso actu momento, dist. l. annus 6. in princip. iuncto vers. In idem, illic: ex die date pecunia, ff. de calumniar. dist. 1. §. primo, iuncto §. si mulier, vers. (altius) dies autem, ff. de liber. agnoscent. cum aliis relatis a Tiraquel. dist. gloss. undecima; numero quinquagesimo quinto, & quinquagesimo septimo. Eoque pertinet (vt & ipse Tiraquel. ibi subiungit numero 56.) Text. in argument. allatus in dist. l. primo, §. biduum, iuncto §. quid igitur, ff. quando appell. sit, ubi quod primo loco dicitur ex die sententiae, postea declaratur ab ipsa hora sententiae latae, nec minus in §. quod in sententia, illic: vel altera die, vel tertia praenotetur, maxime cum posteriora iura appellandi terminum sperat statuunt a recitatione sententiae, vel eius

scientia, Aurenth. *hodie*, ubi prae aliis obseruat optimè Paulus Castrensis, numero primo & secundo, Cod. de appellatione, dist. cap. americanum, dist. cap. non solum, & dist. cap. concertationi, ad iunctis earum glossis, paulò ante connumeratis, quarum etiam in argument. meminimus. Quomodo similiter procedit communis Doctorem traditio ibidem relata, & à Scacc. de appell. quæst. 12. num. 59.

Ex quibus planè quoque cessat vltim. argument. nixum autoritate plurimorum, qui in terminis nostrarum legum Regiarum, terminum à die actus assignantium, longè verius, ac certius crediderunt, diem termini computari in termino, quia proculdubio hallucinati sunt, vt ex superioribus constat. Quinimò consuetudo indistinctè admittit, vt siue ab actu, siue à die actus terminus præstitatur, dies termini in termino non computetur, vt vnus, & alterius sententiæ auctores testantur, quod sufficit vt hæc sententia omnino sit in praxi recipienda, iuxta regul. Text. in l. si de interpretatione 37. ff. de legibus, vt admonet Tiraquell. dist. gloss. vndecima, numero vigesimo primo, Parlador. dist. libro secundo rerum quotid. cap. in quinta part. §. 10. à numero tertio, Stephan. Gratian. disceptation. 161. numero decimo quinto, Wamf. dist. consil. vigesimo octauo, numero sexto, sed & in Regno Sicilia, ita dispositum est per ritum magnæ curiæ vicariæ 119. & 123, vt refert Trentacinq. dist. resolut. prima, numero tertio, vers. Ego non discederem, & numero nono in fine, & apud Lusitanos libro tertio, ordin. titul. duodecimo, & refert Didac. Per. in l. prima, tit. secundo, libro tertio, ordin. quæst. vigesima septima in fine. Unde apud nos concilianda est l. 70. Tur. 9. dierum terminum concedens consanguineo ad retrahendam rem venditam in pub. subhastat. à die additionis, quæ est l. 9. titul. vndecimo, libro 5. compilat. cum l. 7. eiusdem tituli, ubi idem terminus ad retrahendam rem priuatim venditam conceditur ab ipsa venditione, vt non minus in hoc, quam in illo casu dies termini non computetur in termino, maxime cum & in casu priuata venditionis alibi terminus assignetur ab ipsa die, neapè in l. 13. tituli 10. libro tertio fori, vt rectè aduertit, & explicat Ioannes Gutierrez. practicarum quæst. libro 2. quæst. 154. num. 5.

10 Jam ad secundum accedamus articulum in quo beneiter resoluimus, dies nonaginta ad 4. partis adiectionem faciendam designatos in l. 15. titulo decimo tertio, libro 9. compilat. reuera distare à termino trium mensium præfinito in l. 6. & 8. eiusdem tituli. Quod enim dicitur mensis appellationem de 30. tantum diebus intelligi, tunc demum regulariter procedit, ac verum est, cum simpliciter profertur, vt pro regul. tradunt Socin. regul. alphabeticæ, 260. Alexand. consil. 14. numero duodecimo, libro quinto, & latè comprobat, aliis quoque relatis communem resoluens, Menochius de arbit. libro secundo, casu 50. à numero duodecimo, secus si mensis mentio fiat habito respectu ad mensum habentem triginta & vnum dies, puta si ab aliquo eius mensis iam currentis die, mensis spatium alicui præstitatur, quia totidem dies ex illo, & sequent. mensis complectetur, vt docuit gloss. verbo mensis, in cap. quam sit 6. de electione in 6. magis communiter recepta ex Alexand. consil. quadragesimo

secundo, numero quarto, libro tertio, & dist. consil. 114. numero vndecimo, libro quinto, Menoch. dist. cas. 50. numero vigesimo primo, Wamf. dist. consil. vigesimo octauo, numero primo. Ex quorum resolutione & illud constat, 8. menses ad aliquem actum præfinitos, intelligi eos qui illius actus tempore occurrerint, vnde cum ad adiectionem quadrantis in vectigalium locatione, quam per maior vocamus, tres menses concedantur in dist. l. 6. & 8. compilat. & in altera, quæ dicitur per menor, 90. dies in dist. l. 15. consequens est, vt 3. illi menses ab his 90. diebus diuersi sint, & menses illi accipiendi sunt, qui pro tempore occurrerint, qui possunt 92. dies habere, vt in terminis optimè probat & profertur Gutierrez. de gabell. quæst. 143. per totam. Nec intra numero 7. in contrarium allata, in quibus plurimum etiam mensium mentio facta, singulis mensibus 30. tantum dies tribuantur, quicquam retrahantur, quia specialiter procedunt in illis casibus in quibus id ita expressum est, vt latè profertur & explicat Menochius dist. cas. 50. ann. 2. ad 11.

21 Caterum est vnus mensis mentio, siue ad plures relata, ob peculiarem à iure expressiōnem, ac declarationem factam, siue ad vnum dumtaxat, cum ad certum, ac determinatum mensum non refertur, de triginta tantum diebus regulariter intelligatur, vt diximus, at alter se res habet, cum duorum mensium lex meminit, eos ad aliquem actum rectè ciuilem alicui indulgens, quemadmodum indulget tutori ad pupillares pecunias exigendas, & sub vlturis collocandas in leg. tutor, qui reperitur in septim. §. de iura 11. ff. de administrat. tutorum. (de cuius conciliatione cum l. si tutor 15. eodem tituli, videndi sunt Cuiac. libro quinto, obseruat. capite duodecimo, Bæca de decima interis, capite secundo, numero nonagesimo sexto, vers. Sciendum autem, Gutierrez. de iustis 2. part. capite nono, numero vigesimo sexto & vigesimo septimo. Gotofredus ad relatum l. si tutor, & ad nouellam septuagesimam secundam, ubi hi qui obligat. se habere perhibent res min. ubi idem tempus singulis annis indulgetur tutori, spontè mutare volenti pupillares pecunias sui periculo.) Item mancipium ementi sub absoluto, siue ad nullum certum tempus restricto pacto illud manumittendi, duo menses à iure præfinitur, intra quos, cum possit, id teneatur facere, alias illis elapsis liberum mancipium maneat, in l. vltima vers. Si non appareat, ff. qui sine manumiss. ad liberationem perueniunt. Rursus debitori condemnato duorum mensium ad soluendum conceditur dilatio in l. vnic. Cod. Theodos. de iuris rei indic. libro quarto, titulo decimonono, quæ ad quatuor menses postea protrahit fuit in lege secunda, & tertia, Cod. Iustinianus eodem titulo. Sed & debitori, cui per contumaciam solutionem differenti pignora capta sunt, duorum mensium inducia conceduntur, vt si intra illos non soluerit, pignora vendantur, in l. debitoribus 31. in fin. ff. de re iudic. & in leg. prima, C. Theodosia de distrabendis pignor. qua tributorum causa venitur, libro vndecimo, titulo nono, Partibus quoque mutuo consensu iudicis cognitionem differentibus idem huiusmodi spatium iure taxatum erat, ne vltius differendi potestatem haberent, in l. unica C. Theodosia de dilationibus ex consensu dist. libro vndecimo, titulo trigesimo tertio, in

DISSERTATIO XIX.

De secundo conductore, qui in rei locatæ possessione primo inductus est, an priore sit potior, & obiter de conductore ad longum tempus, cuiusque quoad hoc à simplici conductore differentia, & maiori cum emptore similitudine; ad materiam, & ornatum legoties 15. Cod. de rei vendicat. ac peruulgata: Iasonis doctrinæ ibi dicitur.

SUMMARI A.

- 1 Falsi species proponitur, de qua auctor ab alterius aula conuicte consilius est.
- 2 Conductore secundo, qui in rei locatæ possessionem primo inductus est, priorem potiorum esse qui docerint.
- 3 Reuendicatio ei tantum competit, quæ dominium habet.
- 4 Lex accipere interpretationem debet ex natura tituli, sub quo collocata est, & qualiter id accipiendum sit, num. 6.
- 5 Dominium per simplicem locationem, etiam ad effectum peractam non transferitur.
- 6 Lex quoties 15. C. de rei vendicat. aperte loquitur in secundo emptore, vel donatario, cui per traditionem sine veram, siue scilicet dominium quæsitum est.
- 7 Traditio scilicet inducitur per constitutum, & similes actus, remissus, ibidem.
- 8 Lex si dubia sit, nec satis dignosci possit, an in terminis tituli, seu rubrica loquatur, tunc demum tantum, & non alia, recurrendum est ad ipsius tituli naturam.
- 9 Comestris locus non est in rebus clavis, ibidem.
- 10 Lex quoties 15. C. de rei vendicat. tam aperte in secundo emptore, & donatario loquitur, ut frustra dubitetur, an comprehendat casum secundi conductoris, qui in rei sibi locatæ possessionem primo inductus est, sed an illa lex ad hunc casum extendatur?
- 11 Limitatio, siue exceptio regula, debet esse de ipsa regula, siue ad eam pertinere.
- 12 Legis quoties, C. de rei vend. præcipua, ac fundamentalis ratio traditur.
- 13 Titulus solus venditionis, vel donationis ante traditionem dominium non transfert, nec aliquid in re vendita, vel donata, ibidem.
- 14 Quod procedit etiam si venditio vniuersalis sit, puta hereditatis, quia attenditur titulus eius particularis, qui in hoc differt à successione ipsa vniuersali.
- 15 Lex qui tibi hereditatem 6. C. de heredit. vel act. vend. & l. qui tibi 3. C. de his, qui à non domino manumittuntur, rectè explicatur, & conciliantur cum l. cum heredes 23. ff. de acquirend. possess. ibidem.
- 16 Emptor secundus à non domino, qui possessionem solus

In his itaque, & similibus exemplis, quæ in proposito adfert Petrus Faber. in dist. l. ubi lex numeris quarto, quinto, & sexto, duorum mensium mentio non potest referri ad sexaginta dies tantum, sed ad 67. alias namque, cum duodecim menses constituent annum, qui habet dies trecentos, ac sexaginta quinque, l. ita vulneratus 51. §. estimatio, ff. ad legem Aquil. l. cum heres 4. §. Stichus si heredis quinto ff. de statu liberis, l. anniculus 134. ff. verbor. signific. post duodecim menses supersessent quinque dies, calculo rectè factò, quod esset absurdum; idcirco lex de illis quinque diebus, singulis bimensibus diem vnum adiungi debere statuit, & idest quod Paulus I. C. voluit in dist. l. ubi lex, dum pro regula tradit, duorum mensium spatium alicui per legem indulto, audiendum esse cum, qui sexagesimo primo die venerit, vt pote intra præfinitum tempus venientem, nempe ideo quia si singulis bimensibus dies sexaginta & vnus attribuantur, competetur, annum finiri diebus 366. & sic vero numero diem vnum addi, quem lex propter bissextum, qui quarto quouis anno interseritur, adiungit, vt optimè considerat Cagnolus in dist. l. ubi lex numero quarto, quod & ipsum in effectu docuit quamquam paulo aliter rem explicans, Menoch. de arbitrar. libro secundo, dist. casu 50. num. 22.

24 Dixi ad aliquem actum merè ciuilem, vt indicarem aliud esse, si lex aliquot mensium spatium præstituat ad legitimandum actum inspecta natura ipsa, puta vt iustus, seu legitimus dicatur filius, ex iustus nuptiis septimo mense à die conceptionis natus, in l. septimo mense 12. ff. de statu liberorum, ubi id ita auctoritate doctissimi viri Hypocratis Paulus I. C. tradit, & apud nos comprobatur lex quarta vers. Otrasi dixo, titulo vigesimo tertio, parit. quarta, nec enim hoc in casu 61. dies pro quolibet bimensuri numerantur, quia menses ita regulariter lex computat, inspecto quatuor annorum circulo, vt nuper diximus, sed menses hac in specie intelligit lunares iuxta quos centesimo octuagesimo secundo die septimus mensis attingitur, vt ex eiusdem Hypocratis sententia docet Vlpianus in l. intestato 3. §. vltimo ff. de iuris, & legitimis hereditibus, quem post Alciatum à se relatum sic rectè interpretatur, tamen paulo aliter computatione facta Menoch. de arbitrar. dist. casu 50. numero decimo nono, & casu octogesimo nono, numeris trigesimo quarto & trigesimo quinto, & nouissime profertur, & explicat eleganter Alphonsus Caramza de vera humani partis designat. capite decimo, per totum maxime à numero duodecimo & vigesimo sexto, & capite duodecimo, §. quarto, à numero decimo nono & in notis ad illas leges.